

Młodzież gimnazjalna wobec wyzwań edukacyjnych

Gimnazja stanowią istotne ogniwo w procesie edukacji i wychowania polskiej młodzieży, od nich niejednokrotnie zależą losy edukacyjne i życiowe wybory młodych Polaków. Młodzi ludzie rozpoczynając naukę w gimnazjum, wchodzą jednocześnie w trudny okres dorastania i powinni w gimnazjach znaleźć sprzyjające warunki do zdobywania wiedzy, nawiązywania przyjaźni oraz kształtowania umiejętności współżycia z innymi ludźmi w oparciu o prawidłowo uformowany system wartości. W edukacji szkolnej na młodych ludzi czyhają jednak liczne zagrożenia, które mogą zniweczyć bądź znacznie utrudnić ich pomyślny rozwój. Wielu rodziców, nauczycieli i wychowawców napawa dziś niepokojem fakt diametralnej odmienności współczesnych realiów życia szkolnego, w których przychodzi funkcjonować zwłaszcza młodzieży gimnazjalnej. Warto zatem docenić książkę Krystyny Chałas zatytułowaną *Optymalizacja szans edukacyjnych młodzieży gimnazjalnej – perspektywa aksjologiczna*, w której autorka w sposób niezwykle interesujące i wnikliwy przedstawia i analizuje materiały z tzw. badań w działaniu przeprowadzonych w gimnazjach zrzeszonych w Towarzystwie Gimnazjów Poszukujących z Małych Miast i Wsi (TGMP), w zakresie promocji nowatorskich sposobów edukacji i wychowania ku wartościom.

Głównym celem dociekań badawczych autorki było poszukiwanie sposobów optymalizacji warunków stwarzających szansę edukacyjne dla młodzieży gimnazjalnej, która uczęszcza do szkół znajdujących się w środowisku wiejskim i małego miasta – chodzi więc o intensyfikację szans gimnazjalistów na twórcze odkrywanie wiedzy, urzeczywistnianie wartości i nabywanie kompetencji społecznych. Przyjęcie perspektywy aksjologicznej w prowadzonych badaniach zdaniem autorki znajduje uzasadnienie w szczególnym znaczeniu wartości w życiu młodego człowieka. Wielu bowiem postrzega je jako nieodzowny czynnik wzmacniania woli, dynamizowania myślenia, rozwiązywania konfliktów oraz budowania życia duchowego młodzieży. Optymalizacja szans edukacyjnych młodzieży gimnazjalnej z uwzględnieniem perspektywy aksjologicznej w przekonaniu autorki może przyczynić się do zakorzenienia jej w rodzimej kulturze, a jednocześnie otworzyć przed nimi perspektywę pełni rozwoju osobowego. Problem badawczy podjętych badań wyraził

się zatem w postawionym przez autorkę pytaniu: W jaki sposób zoptymalizować warunki stwarzające szansę edukacyjne dla uczniów z gimnazjów wiejskich i małych miast? Odpowiedź na tak postawione pytanie problemowe można odnaleźć w omawianej publikacji, która składa się z siedmiu rozdziałów.

W rozdziale pierwszym autorka dokonuje ciekawej charakterystyki Towarzystwa Gimnazjów Poszukujących z Małych Miast i Wsi, jako swoistego mikrośrodowiska edukacyjnego. Przedstawiając zaś historię, cele, oraz specyfikę pracy towarzystwa, niejako zachęca wszystkich zajmujących się edukacją do twórczych działań na rzecz młodzieży gimnazjalnej. Przedmiotem analiz rozdziału drugiego są podstawy metodologiczne prowadzonych „badań w działaniu” nad optymalizacją szans edukacyjnych. W kolejnym trzecim rozdziale autorka zawarła wyjątkowo pouczający i skłaniający do refleksji opis nauczania przez projekty, w aspekcie szans rozwijania aktywności własnej uczniów. Wychowanie ku wartościom wiejskim i lokalnym małego miasta stało się natomiast istotą analiz rozdziału czwartego. Przedmiotem zaś rozdziału piątego jest edukacja aksjologiczna i wychowanie ku wartościom „opisującym” osobę ludzką, ukazane przez autorkę zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej. W rozdziale szóstym zaprezentowano natomiast tzw. dobre praktyki (dydaktyczną wartość dodaną), które wyrosły między innymi na bazie doświadczeń realizowanych projektów oraz integracji „gimnazjum” z szerokim środowiskiem pozaszkolnym. Zarys zaś osiągniętych wyników uczniów w konkursach i olimpiadach oraz egzaminach gimnazjalnych został zamieszczony w ostatnim rozdziale siódmym. W zakończeniu autorka dokonała skrótowo odniesienia do aspektów teoretycznych wyrosłych na grupie prowadzonych badań.

Prezentowana publikacja wyraźnie wskazuje, że wartości mają znaczący wpływ na postępowanie młodych ludzi i stanowią istotny czynnik ich rodzącej się aktywności życiowej, dynamizując i ukierunkowując ową aktywność w pożądanym społecznie kierunku. Wprowadzanie młodzieży gimnazjalnej w świat wartości, zdaniem autorki publikacji jest niejako działaniem mającym na celu „wzbudzeniem osoby w osobie”, co w dalszej perspektywie umożliwi młodym ludziom permanentne pogłębianie i urzeczywistnianie ich człowieczeństwa. Pytanie więc o edukację w gimnazjach wiejskich i małych miast, jakie autorka stawia w swojej publikacji, jest pytaniem o przyszłość młodego człowieka, o projekt jego życia, o jego tożsamość społeczno-kulturową, o jego umiejętność radzenia sobie w przeciętnym życiu i trudności i problemów rozwojowych i edukacyjnych, na jakie napotyka w swoim środowisku życia. Poczucie wartości, jakie budzi się w młodzieży wiejskiej i z obszarów małych miast, pozwala poszukiwać im odpowiedzi na pytania dotyczące ich przyszłości, a jednocześnie kształtować swoje kompetencje współpracy i współdziałania w budowaniu dobra wspólnego integrującego autonomię

i wspólnotę. Urzeczywistnianie przez młodzież wartości wiejskich, wartości zawartych w kulturze regionu, zakorzenia ją w środowisku lokalnym, ale też stanowi dla niej „okno”, przez które postrzega ona problemy świata globalnego i dokonuje ich wartościowania. Ważnym zadaniem edukacyjnym, jakie akcentuje omawiana publikacja jest więc kształtowanie kompetencji społecznych gimnazjalistów. Warunkiem optymalizującym zaś czynny udział młodych w życiu wspólnoty rodzinnej, klasowej, szkolnej czy lokalnej są wartości. Stanowią one ogniwo integrujące te wspólnoty, są osią, wokół której koncentrują się zachowania społeczne młodego pokolenia: dialog, otwartość, potrzeba daru z siebie, właściwie rozumiana tolerancja, rozumienie drugiego człowieka, poszanowanie innych kultur. Są to pożądane zachowania w wielkiej wspólnocie europejskiej. Prezentowaną publikację autorka adresuje głównie do nauczycieli gimnazjów i tych wszystkich, którzy zechcą podjąć się twórczej pracy w dziedzinie przybliżania młodzieży gimnazjalnej wartości mogących stać się dla nich inspiracją w dziedzinie intensyfikacji szans edukacyjnych i rozwojowych.

Krystyna Chałas, *Optymalizacja szans edukacyjnych młodzieży gimnazjalnej – perspektywa aksjologiczna*, Oficyna Drukarska Jacek Chmielewski, Warszawa 2012, stron: 235.